

Summary Industrial Hygiene

หน่วยที่3 : ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับแสงสว่างในสถานประกอบการ

1. ให้จับคู่สิ่งที่สัมพันธ์กัน

1. แสง	→	ก. ความยาวคลื่น 570 - 590 นาโนเมตร
2. สีเหลือง	→	ข. ลูเมน / ตารางเมตร
3. ลักซ์	→	ค. ความยาวคลื่น 380 - 780 นาโนเมตร
4. ฟุตเทียน	→	ง. ลูเมน / ตารางฟุต

< 450	สีที่เห็น	ม่วง
450 - 500		น้ำเงิน
500 - 570		เขียว
570 - 590		เหลือง
> 610		แดง

2. แหล่งกำเนิดแสงสว่างมี 2 แหล่งคือ

1. แสงจากธรรมชาติ เช่น แสงอาทิตย์ แสงจันทร์
2. แสงจากการประดิษฐ์ เช่น หลอดไฟชนิดไส้หลอด หลอดฟลูออโรสเซนต์ เมอคิวรี หลอดเรืองแสง

3. IES : Illuminating Engineering Society สมาคมวิศวกรแสงสว่างของอเมริกา นิยามว่า แสงสว่างเป็นพลังงานที่เปล่งออกมาเพื่อทำให้มองเห็นได้ ซึ่งประกอบด้วยรังสีแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความยาวคลื่นประมาณ 380 - 780 นาโนเมตร การเปลี่ยนความยาวคลื่นของแสงจะทำให้ตาเห็นเป็นสีต่างๆตามความยาวคลื่นนั้น

ยาม : 1. แคนเดลา เป็นหน่วยวัดความเข้มแสงสว่างสากล

2. ฟลักซ์แสงสว่าง คือปริมาณแสงสว่างที่ผ่านพื้นที่หนึ่งในเวลาหนึ่งวินาที มีหน่วยเป็น ลูเมน

3. ปริมาณหรือความเข้มส่องสว่าง คือฟลักซ์ของแสงที่ตกกระทบต่อพื้นที่ที่กำหนด มีหน่วยเป็น ลักซ์หรือ ลูเมนต่อตรม.

4. ฟุตแคนเดิล 5. ความเข้มแสง 6. ฟุตแลมเบอร์ก

4. แหล่งแสงสว่าง

4.1. แหล่งแสงสว่างจากธรรมชาติ เช่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์

4.2. แหล่งแสงสว่างจากการประดิษฐ์

- หลอดไฟชนิดไส้หลอด ประกอบด้วย ไส้หลอด ตัวหลอด ฐานหลอด ก๊าซเฉื่อยที่เติมเช่น อาร์กอน คริปทอน ไนโตรเจน
- หลอดฟลูออโรสเซนต์ ประกอบด้วย ตัวหลอด ฐานหลอด ที่ยึดหลอด ฟอสเฟอร์เคลือบ แบลล์สต์ สตาร์ทเตอร์
- หลอดเมอคิวรี เป็นหลอดที่ปล่อยประจุไฟฟ้าความเข้มก๊าซสูง ส่วนใหญ่เป็นแบบเกลียว ใช้ในโรงยิม โรงงานอุตสาหกรรม
- หลอดโซเดียม แบบความดันสูง และแบบความดันต่ำ ใช้กับถนน

5. ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมองเห็น

1. ความสามารถในการมองเห็นของดวงตา โดยรูม่านตาจะคอยปรับแสง และเลนส์แก้วตาจะปรับภาพให้คมชัด
2. ความสว่างของวัตถุ
3. ขนาดและรูปร่างของวัตถุ
4. ความแตกต่างระหว่างวัตถุกับฉาก
5. การเคลื่อนที่ของวัตถุ
6. สี แต่ละสีจะสะท้อนแสงต่างกัน

6. การจัดแสงสว่างในสถานประกอบการจะเกิดประโยชน์ในเรื่องใดบ้าง

1. ประโยชน์ต่อผู้ทำงาน คือ ป้องกันอันตรายกับดวงตา การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ
2. ประโยชน์ต่อเจ้าของสถานประกอบการ คือ เพิ่มผลผลิต ลดค่าใช้จ่ายเรื่องอุบัติเหตุ เกิดขวัญกำลังใจ

7. ปัญหาของแสงสว่างที่มีผลกระทบต่อผู้ทำงาน

1. แสงสว่างน้อยเกินไป มาตรฐานต้องเปิดกว้าง เฟ่งนาน เมื่อยล้าปวดตา ปวดหัว หยิบจับของผิด การตอบสนองช้า ตาไม่สู้แสง
2. แสงสว่างมากเกินไป ตาพร่า เมื่อยล้า ปวดตา มีน กล้ามเนื้อตากระตุก นอนไม่หลับ

8. มาตรฐานแสงสว่างในประเทศไทยกำหนดโดย

1. กระทรวงอุตสาหกรรม พรบ. โรงงาน พ.ศ. 2512 หมวด 6
2. กระทรวงมหาดไทย เรื่องความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม พ.ศ. 2519 หมวด 2 เกี่ยวกับแสงสว่าง ความเข้มแสงสว่างเป็นลักซ์ เช่น ถนนภายนอก 20 ขนย้าย บรรจุ 50 ห้องเครื่อง สีขาว ห้องน้ำ 100 การประกอบ เย็บผ้า 300 ซ่อมนาฬิกา เจียรในพลอย 1000 ถนนในอาคาร 50

9. การจัดแสงสว่างในสถานประกอบการควรพิจารณาปัจจัยใดบ้าง

1. ลักษณะของห้องทำงาน ได้แก่ ขนาด สี การสะท้อนของสีเพดาน(มากที่สุด 80-92%)และผนังห้อง
2. คุณภาพและปริมาณแสงสว่าง ต้องป้องกันไม่ให้เกิดแสงฟร่าตา และคำนึงคุณภาพของสี ของแหล่งกำเนิด แสงฟร่าตา จะทำให้ดวงตามีความรู้สึกแตกต่างกัน
3. การเลือกระบบแสงสว่างและแหล่งกำเนิดแสงสว่างควรเลือกใช้ให้เหมาะกับสภาพงาน เศรษฐกิจ
4. การควบคุมแสงสว่าง เพื่อความปลอดภัยพลังงานควรมีเครื่องมือในการควบคุม การเปิดปิด หรือหรี่แสงไฟ
5. ภาวะเศรษฐกิจ

10. การจัดแสงสว่างในสถานประกอบการมีวิธีการอย่างไร

1. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้แสงมีคุณภาพ เช่น ค่าแนะนำการส่องสว่างตามลักษณะงาน สภาพห้องทำงาน การติดตั้งไฟเฉพาะที่เพิ่มเติม
2. เลือกระบบไฟและการติดตั้ง ควรใช้ทั้งแสงจากธรรมชาติและแสงประดิษฐ์ ควรระวังเรื่องเกิดการเกิดเงาและแสงฟร่าตาจากแหล่งกำเนิด
3. ชนิดของดวงไฟ ควรเป็นดวงไฟที่มีการส่องสว่างขนาดใหญ่
4. ไฟเฉพาะที่ที่มีความจำเป็นสำหรับงานที่ละเอียด

11. การจัดแสงสว่างในโรงเรียนและสำนักงานมีวิธีการอย่างไร

1. ปริมาณแสงสว่าง ควรศึกษาจากคำแนะนำของความส่องสว่าง
2. คุณภาพการส่องสว่างควรพิจารณาให้เหมาะสมเพื่อให้เกิดการสะท้อนแสงที่พอเหมาะ
3. ระบบแสงสว่าง ควรจัดตามลักษณะของห้อง และการใช้งาน

12. การตรวจวัดแสงสว่างมีความสำคัญอย่างไร

1. เพื่อการตรวจสอบภายหลังการติดตั้งระบบแสงสว่างให้เป็นไปตามที่กำหนด
2. เพื่อการเฝ้าระวังระบบแสงสว่าง เนื่องจากความเสื่อม มีการใช้ไฟมากขึ้น อุณหภูมิดวงไฟกระทบผู้ปฏิบัติงานหรืออุปกรณ์

3.เพื่อตรวจสอบให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย

13.การบำรุงรักษาแสงสว่างมีความสำคัญอย่างไร

- 1.เพื่อให้เกิดความสะอาด ยืดอายุการทำงาน
- 2.ช่วยรักษาพลังงานแสงสว่าง

14.เครื่องมือตรวจวัดแสงเรียกว่าอะไร มีวิธีการใช้อย่างไร

ลักซ์มิเตอร์ การใช้

- 1.set zero
- 2.ปรับปุ่มวัดไปที่ตำแหน่ง 3000 ลักซ์
- 3.วัดแสงสว่างในจุดที่ต้องการ 1 - 5 นาทีและอ่านค่า

15.การบำรุงรักษาแสงสว่างมีวิธีการอย่างไร

- 1.เปลี่ยนดวงไฟ เมื่อหมดอายุใช้งาน เสื่อม โดยควรทำตามข้อเสนอนะของดวงไฟแต่ละชนิด
- 2.ทำความสะอาด ดวงไฟและสิ่งแวดล้อม โดยมีการวางแผนเป็นระบบ เลือกใช้สารทำความสะอาดที่เหมาะสม รวมถึงการจัดการเครื่องมืออำนวยความสะดวก เช่น บันได นั่งร้าน รถเลื่อน การบำรุงรักษาที่ถูกต้องจะช่วยให้อายุใช้งานเพิ่มขึ้น 25 - 35 % ถ้าขาดการบำรุงรักษาจะลดลง 50% การวางแผนตรวจวัดแสงที่เหมาะสมหลังติดตั้งคือ ทุกการใช้งาน 100 ชั่วโมง

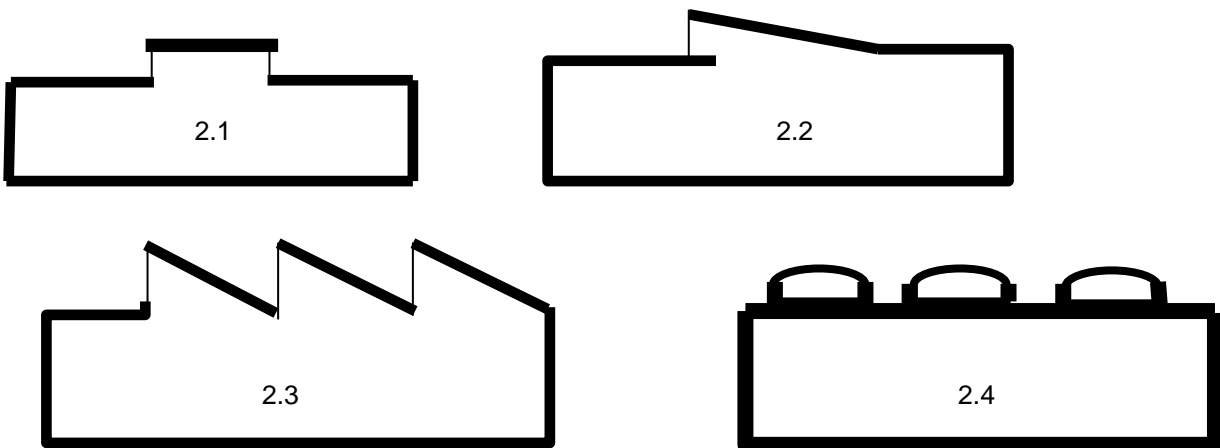
16.การจัดแสงสว่างจากธรรมชาติ

1.แสงเข้าด้านข้าง

- 1.1เข้าด้านเดียว unilateral ช่องรับแสงจะอยู่ต่ำใกล้ระดับพื้นห้อง และระดับเพดาน เพื่อให้อีกด้านได้รับแสง
- 1.2เข้าสองด้าน bilateral เหมือนข้อแรกแต่มีแสงเข้าสองด้าน ต้องควบคุมแสงด้านที่หันหน้าเข้าดวงอาทิตย์

2.แสงเข้าด้านบน

- 2.1.แบบroof monitor ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมช่วยลดแสงพร่าตาได้ดีกว่าแบบที่1
- 2.2.แบบclearstory ช่วยเพิ่มพื้นที่แบบที่1.1ให้กว้างขึ้น
- 2.3.แบบsaw tooth นิยมใช้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่อาคารเดี่ยวแต่กว้าง
- 2.4.แบบsky light จัดแสงโดยใช้วัสดุโปร่งใส/แสง มาติดด้านบนหลังคาคล้ายดวงไฟ พร้อมมีวัสดุมาปิดควบคุมไม่ให้แสงผ่านเข้าโดยตรง

17.การเลือกระบบแสงสว่างและแหล่งกำเนิด ควรคำนึงประสิทธิภาพของแสงสว่างที่พอเพียงและมีมาตรฐาน ทั้งปริมาณและคุณภาพ แต่ใช้พลังงานไฟฟ้าต่ำสุด

- 1.การเลือกระบบแสงสว่างจากธรรมชาติ จะพิจารณาเป็นอันดับแรกเนื่องจากประหยัดแต่เนื่องจากความไม่แน่นอนของแสง และไม่สามารถกำหนดชนิดความส่องสว่างที่ต้องการได้จึงต้องคำนึง
  - ความแตกต่างของปริมาณแสง ความเข้มแสงและทิศทางในการส่องสว่างจะแตกต่างกันตามระยะเวลา ฤดูกาล
  - การกระจายความสว่างตามฤดูกาล เช่น อาจมีเมฆปกคลุม มีฝนระลอก กีดขวาง
  - สภาพแวดล้อม เช่น สภาพที่ดิน ทิวทัศน์ สิ่งก่อสร้างที่บดบัง
  - ทิศทางของตัวอาคาร เช่น การออกแบบทิศทางช่องรับแสง
- 2.การจัดระบบแสงสว่างโดยใช้แสงประดิษฐ์
  - 1.การจัดแสงสว่างทั่วไป general lighting จะคำนวณคร่าวๆให้ปริมาณแสงสว่างทุกจุดเท่ากันไม่ว่าจะเคลื่อนย้ายไปจุดใด
  - 2.การจัดแสงสว่างเฉพาะที่ local lighting เตรียมเฉพาะจุดแคบๆใกล้กับจุดทำงานที่ต้องการความสว่าง 100 ลักซ์ขึ้นไป
  - 3.การจัดแสงสว่างเฉพาะที่และทั่วไป localized general lighting เช่น งานเขียนแบบ งานเจียรในพลอย

၇

■

■

■